

Harcerski Instytut Badawczy

Aktywność społeczna harcerzy

KOMUNIKAT Z BADAŃ nr 1/2019

Koordynator projektu badawczego: hm. Maria Kotkiewicz

Współpracownicy: phm. Urszula Warchocka, hm. Justyna Sikorska, hm. Piotr Kołodziejczak, dr hm. Katarzyna Marszałek, dr hm. Tomasz Huk

Opracowanie komunikatu z badania: hm. Maria Kotkiewicz, phm. Urszula Warchocka

Konsultacja: prof. dr hab. Andrzej K. Piasecki, dr hab. Radosław Marzęcki, mgr Adam Dąbrowski

Przedruk i rozpowszechnianie tego materiału w całości wyłącznie za zgodą Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP, cytowanie fragmentów opracowania oraz danych empirycznych wymaga podania źródła

Warszawa, luty 2019

Spis treści

Wprowadzenie	3
Metodologia i ważenie danych.....	4
CZĘŚĆ PYTAŃ DLA OSÓB PRACUJĄCYCH.....	5
Zaangażowanie w wolontariat odbywany w miejscu pracy	5
Zaangażowanie społeczne poza miejscem pracy.....	7
Działalność sąsiedzka	8
Rola Związku Harcerstwa Polskiego w kształtowaniu postaw społecznych	9
Aktywność obywatelska	10
Prasa oraz sytuacja społeczno-gospodarcza kraju	11
Zaufanie do poszczególnych grup i osób	11
Udział w wyborach	12
Budżet obywatelski	12
Organizacje pozarządowe	12
Zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych	14
CZĘŚĆ PYTAŃ DLA UCZNIÓW I STUDENTÓW	14
Działalność w samorządzie szkolnym	14
Działalność w samorządzie klasowym	15
Czy pomagasz w odrabianiu lekcji młodszemu rodzeństwu lub kolegom?	15
Jak często pomagasz?	16
Działalność w wolontariacie.....	16
Zaufanie do poszczególnych osób	18
Budżet Obywatelski	19
Wartości	19
Inne organizacje pozarządowe	20
PODSUMOWANIE:	21
BIBLIOGRAFIA.....	22

Wprowadzenie

Przedstawiony projekt badawczy dotyczył aktywności społecznej harcerzy i ich zaangażowania w życie społeczne, a także wykorzystania umiejętności zdobytych w ZHP, które przekładają się na aktywność obywatelską harcerzy.

Badanie zostało opracowane przez członków Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP w 2017 roku. Dane zostały zebrane w lutym 2018 roku za pomocą platformy badawczej Harcerskiego Instytutu Badawczego.

Zaangażowanie społeczne obywateli, budowanie społeczeństwa obywatelskiego czy aktywność społeczna są przedmiotem rozważań m.in. socjologów, politologów czy pedagogów, a także funkcjonujących w Polsce pracowni sondażowych zajmujących się prowadzeniem badań na ten temat. Efekty badań można obserwować między innymi w Diagnostyce Społecznej czy raportach z wyników badań CBOS. Na podstawie raportu z badań CBOS z marca 2017 roku dotyczącego wpływu obywateli na sprawy publiczne, z roku na rok coraz więcej Polaków wykazuje zainteresowanie sprawami wykraczającymi poza ich życie prywatne, nadal jednak większa część respondentów uważa, że nie ma wpływu na sprawy dotyczące kraju (57%). Notowany jest również systematyczny wzrost odsetka badanych, którzy uważają, że obywatele mają wpływ na sprawy swojej społeczności lokalnej. Obecnie uważa tak 59% respondentów.

Związek Harcerstwa Polskiego jest największą organizacją pozarządową w Polsce o charakterze wychowawczym, liczącą ponad 100 000 członków, zrzeszonych w 6 000 gromadach i drużynach, dlatego zasadnym jest również analiza zaangażowania społecznego harcerzy. Na chwilę obecną brak jest kompleksowych opracowań dotyczących wpływu Związku Harcerstwa Polskiego na aktywność społeczną obywateli, dlatego przeprowadziliśmy poniżej przedstawione badania, które są jedynie wstępem do dalszych bardziej rozszerzonych.

Metodologia i ważenie danych

Obliczenia

Obliczenia na potrzeby przedstawianego projektu zostały wykonane w programie QPSMR.

Zastosowane narzędzia

W przedmiotowym badaniu zastosowano kwestionariusz ankiety on-line (Computer Assisted Web Interview - CAWI), który został przeprowadzony wśród członków Związku Harcerstwa Polskiego zarejestrowanych do Panelu Badawczego Harcerskiego Instytutu Badawczego - panel.zhp.pl. Badanie zostało przeprowadzone za pomocą aplikacji limesurvey. Postawione pytania były pytaniami zamkniętymi.

Opis badanej próby

Badania panelowe Związku Harcerstwa Polskiego kierowane są do członków organizacji. Jednak, co oczywiste - w bazach uczestników znajduje się pewna podgrupa członków ZHP. Nie ma możliwości ustalenia, czy jest to w jakiś sposób grupa szczególna, czy nie, a zatem nie mamy tu do czynienia z klasycznym losowaniem próby. Nie można zatem przyjąć, że wyniki badania można odnosić do całego Związku Harcerstwa Polskiego, a jedynie do grupy badanych.

W dniu 6 lutego 2018 roku wysłano 2868 e-maili do uczestników panelu z zaproszeniem do wzięcia udziału w badaniu. Wypełniono 479 z nich.

Rozkład podstawowych danych demograficznych po ważeniu pokazuje tabela 1.

Zmienne		Liczebność (ważona)
Razem		479
płeć	mężczyzna	185
	kobieta	294
wiek	0-13	3
	14-15	30
	16-17	94
	18-20	124
	21-25	90
	26-35	70
	36-99	68
wielkość miejscowości	wieś	60
	miasto poniżej 10 tys.	33
	miasto 10 tys.-20 tys.	44
	miasto 20 tys.-50 tys.	78
	miasto 50 tys.-200 tys.	107
	miasto powyżej 200 tys.	157
instruktor	tak	331
	nie	148
funkcja	drużynowy/drużynowa	182
	przyboczny/przyboczna	76
	bez funkcji	47
	inna funkcja	174

Tab 1. Metryczka

Wyniki i ich interpretacja

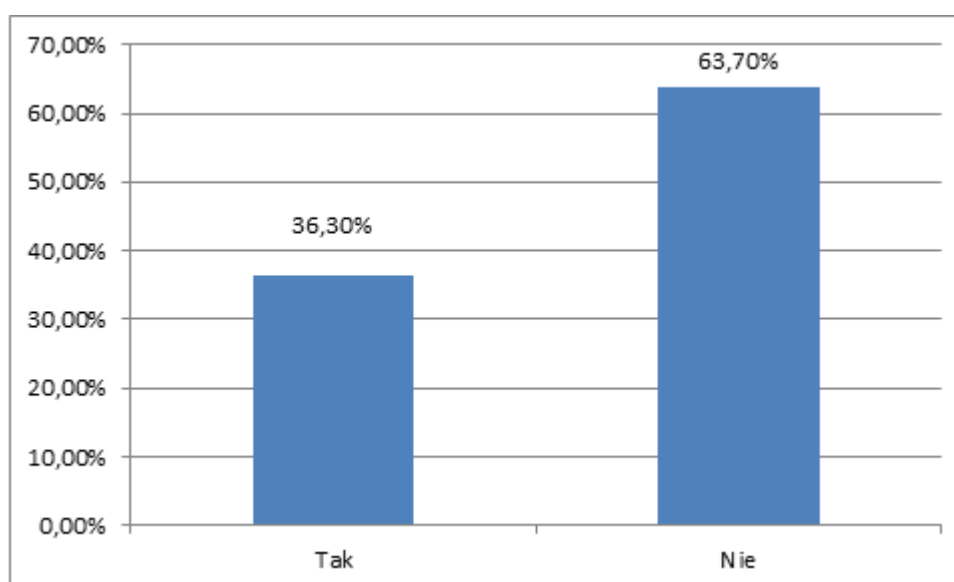
Ankieta została skonstruowana w taki sposób, że było kilka grup pytań. Uzależnienie grupy pytań na którą odpowiadał respondent, było zależne od statusu, który zaznaczył na początku badania. Dostępne do wyboru były opcje: uczeń, student, student pracujący, osoba pracująca. W zależności od zaznaczonej opcji respondenci byli kierowani do innego bloku pytań.

CZĘŚĆ PYTAŃ DLA OSÓB PRACUJĄCYCH

Zaangażowanie w wolontariat odbywany w miejscu pracy

Wszystkie poniżej prezentowane wyniki dotyczą tylko osób, które zaznaczyły, że są zaangażowane w wolontariat pracowniczy.

Większość respondentów odpowiadających na ten zakres pytań, nie angażuje się w działalność wolontariatu w miejscu pracy - 63,7 %.

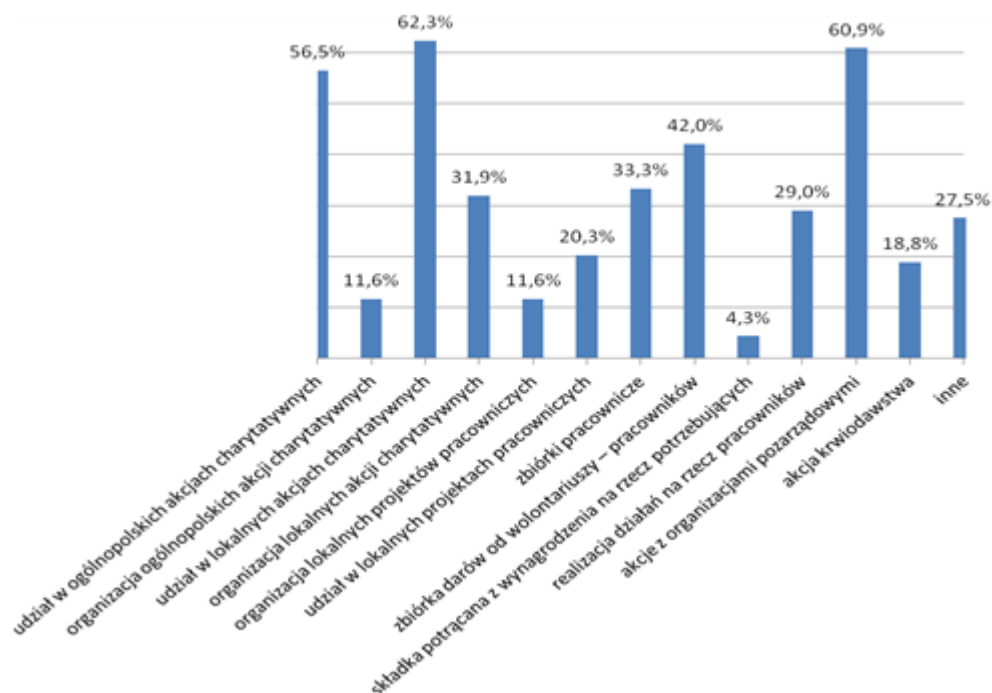

Wyk. 1 Zaangażowanie w wolontariat w miejscu pracy

Największy odsetek osób, które nie angażują się w taką działalność zamieszkuje na wsi (73,7%). W przypadku osób, które zaznaczyły, że angażują się w działalność wolontariatu w miejscu pracy (36,3% badanych) zostało zadane pytanie o rodzaj działania.

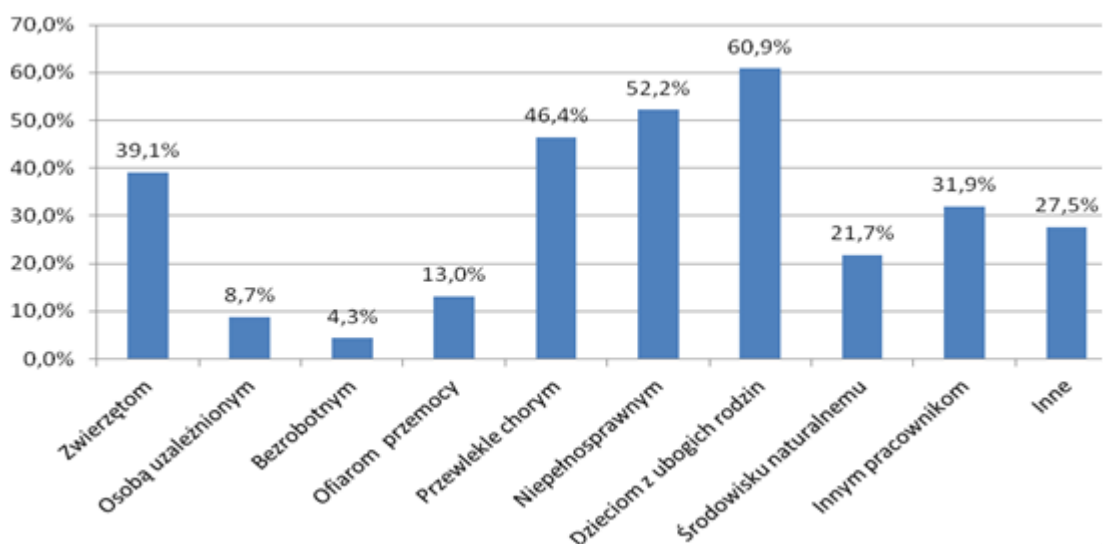
Większość respondentów wskazała, że był to udział w lokalnych akcjach charytatywnych (62,3%) oraz udział w akcjach organizowanych z organizacjami pozarządowymi (60,9%).

Wyk.2 Podejmowane działania w ramach wolontariatu pracowniczego

Wyniki pokazały, że najczęściej badanych (osób zaangażowanych w wolontariat pracowniczy) bo aż 60,9 % pomaga dzieciom z ubogich rodzin. Trochę mniej, bo 52,2 % respondentów zaangażowana jest w pomoc osobą niepełnosprawnym. Pozostały rozkład procentowy znajduje się na wykresie poniżej.

Wyk.3 Odbiorcy wolontariatu pracowniczego

W wolontariat pracowniczy ankietowani angażują się najczęściej raz na kilka tygodni (49,3%) oraz raz na pół roku (36,2%). W codzienny wolontariat pracowniczy angażuje się jedynie 2,9% badanych.

Zaangażowanie społeczne poza miejscem pracy

Zdecydowana większość respondentów angażuje się w akcje społeczne poza miejscem pracy (86,8%). Głównym miejscem zaangażowania społecznego poza miejscem pracy wśród badanych, okazała się działalność w organizacjach pozarządowych (63,6%) oraz udział w akcjach społecznych np. ekologicznych, charytatywnych, itp. (58,2%).

Miejsca zaangażowania społecznego	Procent odpowiedzi
Działalność w organizacji pozarządowej	63,6%
Udział w akcjach społecznych np. ekologicznych/charytatywnych	58,2%
Pełnienie funkcji w organizacji społecznej innej niż ZHP	24,8%
Pomoc osobom starszym/samotnym/niepełnosprawnym	19,4%
Pomoc zwierzętom	18,8%
Inne	9,7%
Praca wolontarystyczna zawodowa	7,3%
Dziennikarstwo obywatelskie	3,6%

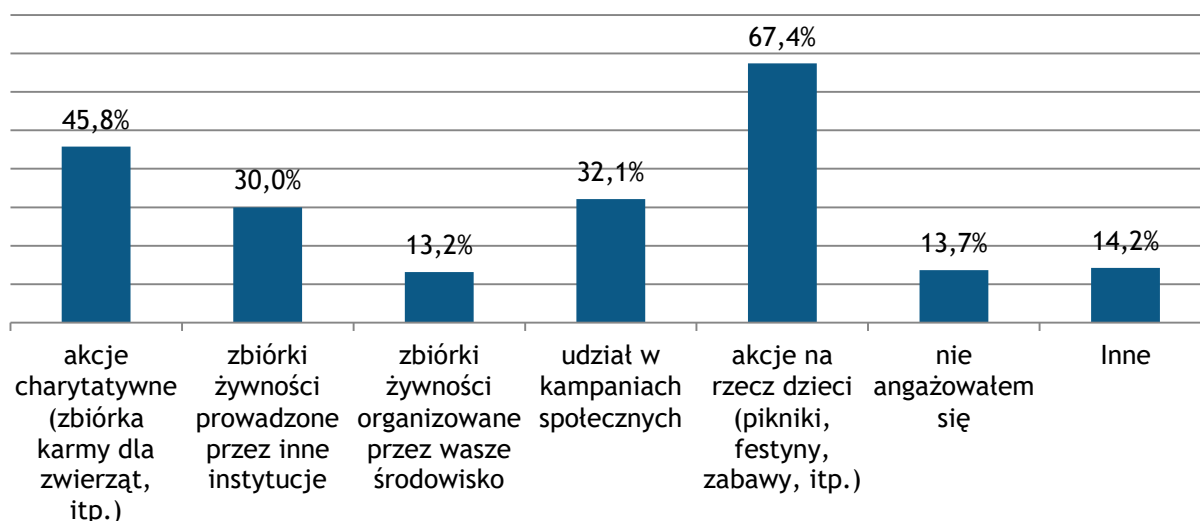
Tab. 2 Miejsca zaangażowania społecznego (poza pracą)

52,1 % badanych angażuje się w działalność na rzecz dzieci z ubogich rodzin. Następnie w inne nie wymienione w pytaniu rodzaje działalności (35,2%) oraz w działalność na rzecz niepełnosprawnych (30,9%) i na rzecz środowiska naturalnego (29,7%).

W działalność społeczną (nie związaną z wolontariatem pracowniczym) badani angażują się najczęściej raz na kilka tygodni (38,9%). Najmniej respondentów odpowiedziało, że angażuje się w taką działalność codziennie (2,1%).

Zapytaliśmy także o zaangażowanie w akcje społeczne wraz ze swoim środowiskiem harcerskim (drużyna, gromada, krąg, szczep, hufiec) w przeciągu ostatnich 12 miesięcy. Najczęściej dotyczyło ono organizacji akcji na rzecz dzieci (m.in. organizacja pikników, festynów, zabaw itp. (67,4%). Ponad połowa badanych angażuje się również w organizację akcji charytatywnych m.in. zbiórka karmy dla zwierząt, itp. (45,8%).

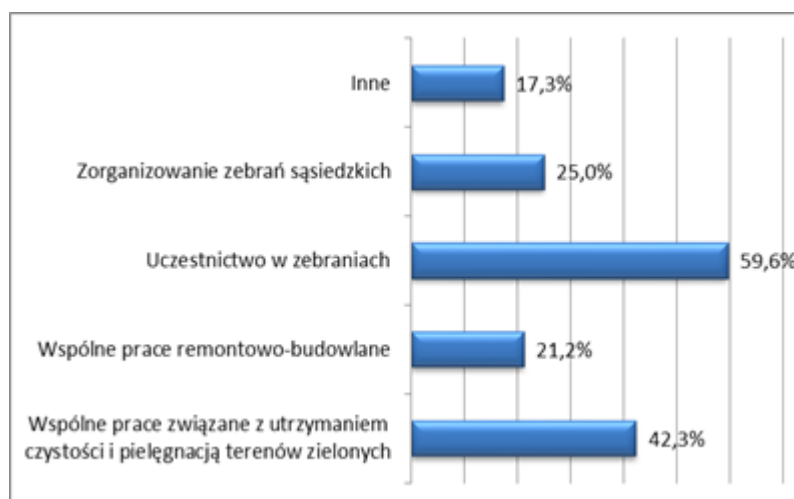

Wyk. 4 Zaangażowanie w akcje społeczne wraz ze środowiskiem harcerskim

Biorąc pod uwagę akcje społeczne, w które respondenci angażowali się w przeciągu ostatnich 12 miesięcy samodzielnie podobnie jak w pytaniu powyżej wskazano, że były to akcje na rzecz dzieci - 53,2% oraz w organizacje akcji charytatywnych (zbiórka karmy dla zwierząt, itp.) - 38,4%. 64,7% badanych wskazało, że w przeciągu ostatnich 12 miesięcy nie było organizatorem akcji społecznej w swojej miejscowości. Wśród respondentów, którzy byli organizatorami takich akcji (35,3% badanych) przeważały te organizowane na rzecz dzieci (53,7%).

Działalność sąsiedzka

72,6% respondentów nie angażuje się w działalność sąsiedzka. Wśród badanych, którzy angażują się w działalność sąsiedzka przeważającą formą zaangażowania jest udział w zebraniach (59,6%)

Wyk. 5 Forma zaangażowania w działalność sąsiedzka

Respondenci, którzy wskazali, że angażują się w działalność sąsiedzka robią to najczęściej raz na pół roku (38,5%). Ponad połowa badanych (55,3%) w ciągu ostatnich 12 miesięcy wzięła udział w zebraniu publicznym poza miejscem pracy, a 63,8% badanych, którzy brali udział w tych zebraniach podczas ich trwania zabierała głos.

Rola Związku Harcerstwa Polskiego w kształtowaniu postaw społecznych

W naszej ankiecie zadaliśmy pytanie o to, jakie cechy wskazują na dobrego obywatela. Ankietowani mogli wybrać maksymalnie 5 z 16 zaprezentowanych przez nas wariantów odpowiedzi. Najważniejszymi cechami okazały się:

- świadomość korzystania z praw i obowiązków wobec kraju (54,7% badanych)
- aktywność na rzecz społeczności, do której się należy (47,4% badanych)
- angażowanie się w życie wspólnoty, działanie grupy społecznej, aby zmieniać świat na lepsze, a nie tylko przyjmować zmiany (44,2%)
- nie myślenie tylko o sobie, ale życie także dla innych (35,3% badanych)
- uczestniczenie w procesach demokratycznego podejmowania decyzji (34,2% badanych)

Kolejnym pytaniem było pytanie o umiejętności, które respondenci zawdzięczają swojej aktywności w ZHP. Zdecydowana większość respondentów (91,6%) uznała, że harcerstwo rozwija umiejętność pracy w zespole. Badani w tym pytaniu mogli wskazać na maksymalnie 8 z 13 naszych propozycji, które ich zdaniem rozwinęło/nadal rozwija w nich harcerstwo.

Umiejętności	Procent odpowiedzi
umiejętność pracy w zespole	91,6%
umiejętność podejmowania wyzwań	66,8%
umiejętność udzielania pomocy potrzebującym	65,8%
umiejętność radzenia sobie w każdej sytuacji	61,6%
umiejętność nie myślenia tylko o sobie, ale także o innych	61,1%
Umiejętność bycia aktywnym uczestnikiem społeczności, do której się należy	54,2%
Angażowanie się życie wspólnoty, działalność grupy społecznej, aby zmieniać świat na lepsze	50,5%
Konsekwencja w realizacji wyznaczonych celów	50,0%

Tab. 3 Tablica prezentujące 8 najczęściej udzielonych odpowiedzi dotyczących najważniejszych umiejętności, które rozwija harcerstwo

W naszym badaniu pytaliśmy także o wskazanie najważniejszych dla badanych osób wartości. Spośród 16 wymienionych przez nas wartości, ankietowani mogli wybrać maksymalnie 5, ich zdaniem najważniejszych. Kolejność zaznaczania wartości nie miała wpływu na ich umiejscowienie w hierarchii osoby odpowiadającej:

- szczęście rodzinne (74,7%)
- uczciwe życie (61,6%)
- zachowanie dobrego zdrowia (56,8%)

- posiadanie grona przyjaciół (44,7%)
- szacunek do ludzi (43,2%)

Respondentom postawiono także pytania związane z ich aktywnością obywatelską. Dotyczyły one zarówno oceny własnych postaw jak i postrzegania w tym kontekście całej Organizacji.

Aktywność obywatelska

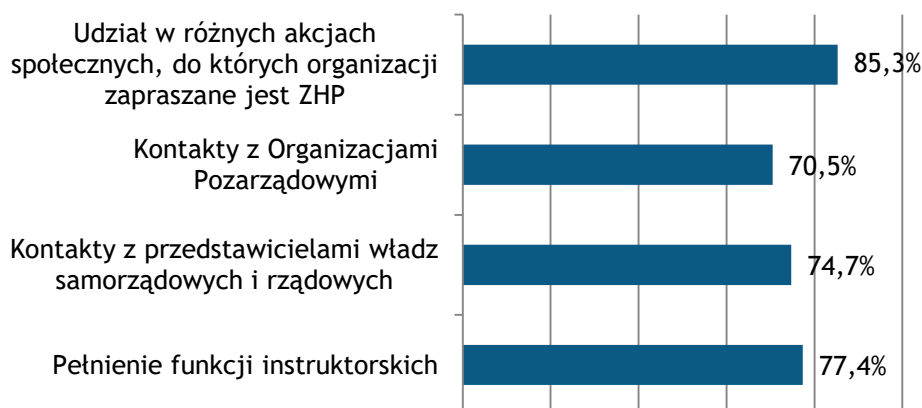
71% badanych uznało się za bardziej aktywnych obywateli niż ich rówieśnicy. Zdecydowanie za bardziej aktywnych uznało się 24,2% badanych, a 46,8% za raczej bardziej aktywnych. Powyżej prezentowane były wyniki, które potwierdzają tę opinię. Zdecydowana większość respondentów uznała, że angażuje się w akcje społeczne poza miejscem pracy 86,8% (jak w Tab.1 m.in. poprzez działalność w organizacjach pozarządowych (63,6%) oraz udział w akcjach społecznych (58,2%).

Postanowiliśmy zadać także pytanie o to jaką organizacją jest Związek Harcerstwa Polskiego. Respondenci mieli do wyboru 1 odpowiedź w zaprezentowanych w pytaniu, gdzie ich zadaniem było zaznaczyć tę, która jest najbliższa ich przekonaniom. Wyniki przedstawiają się następująco:

Odpowiedź	Procent odpowiedzi
„Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją, która daje możliwości kształtowania postaw obywatelskich, ale jej rozwój zależy w głównej mierze od każdego indywidualnie”	82,1%
„Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją, która rozwija wśród wszystkich jej członków postawy obywatelskie”	15,3%
„Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją, która nie ma wpływu na postawy obywatelskie jej członków”	2,6%

Tab. 4 Tablica prezentująca jaką organizacją jest Związek Harcerstwa Polskiego

Zdaniem respondentów na kształtowanie postaw obywatelskich wśród harcerzy wpływa przede wszystkim podejmowanie takich działań jak:

Wyk. 6 Działania, które wpływają na kształtowanie postaw obywatelskich

Respondenci mieli możliwość, zaznaczenia większej ilości odpowiedzi niż jedna, z czego zaprezentowano tylko te odpowiedzi, które uzyskały więcej niż 70 % wyboru.

Zapytaliśmy także o to jakie umiejętności respondenci przypisują sobie jako zdobyte przez działalność w Związku Harcerstwa Polskiego. Uczestnicy mogli wybrać max. 6 odpowiedzi. Wyniki prezentują się następująco:

Umiejętności	Procent odpowiedzi
Umiejętność pracy z ludźmi	28,9%
Umiejętności zarządzania zespołem	15,8%
Kreatywne podejście do rozwiązywania problemów	15,3%
Umiejętność pracy w zespole	11,6%
Szacunek do poglądów innych	7,9%
Zdolności komunikacyjne i negocjacyjne	6,8%
Zarządzanie czasem	6,8%
Umiejętności negocjacyjne	2,1%
Pozyskiwanie sponsorów	2,1%
Znajomość podziału kompetencji w instytucjach demokratycznych	1,6%
Pozyskiwanie funduszy	0,5%
Umiejętność zastosowania procedur urzędowych	0,5%
Znajomość procedur demokratycznych	0,0%

Tab. 5 Tablica odpowiedzi na pytanie jakie umiejętności kształtuje Związek Harcerstwa Polskiego

Prasa oraz sytuacja społeczno-gospodarcza kraju

Ankietowani podzielili się z nami także tym, jakie media czytują regularnie (tj. średnio co drugi numer). Najczęściej czytany tytułami, które można było wybrać z propozycji odpowiedzi okazały się „Gazeta Wyborcza” (22,6%), „Newsweek Polska” (13,7%) oraz „Dziennik Gazeta Prawna” (10,5%). Ponadto połowa badanych nie wykazała konkretnego tytułu wskazując odpowiedź „inne” (57,4%).

Zdecydowana większość respondentów interesuje się współczesną sytuacją społeczno - gospodarczą kraju (89,4%) oraz własnej gminy (86,8%). Świadczy o tym między innymi fakt, iż 46,8% ankietowanych codziennie słucha/czyta informacje na temat sytuacji społeczno - gospodarczej kraju.

Zaufanie do poszczególnych grup i osób

Kolejnym pytaniem było pytanie o ocenienie swojego zaufania do określonych przez nasz poszczególnych grup i osób, używając skali: zdecydowanie mam zaufanie, raczej mam zaufanie, raczej nie mam zaufania, zdecydowanie nie mam zaufania, trudno powiedzieć.

Ankietowani zdecydowanie mają zaufanie do najbliższej rodziny (86,8%).

Raczej mają zaufanie do:

- dalszej rodziny (69,5%)
- osób z którymi na co dzień pracują (67,9%)
- swoich znajomych (60,5%)
- sąsiadów (57,4%)
- naukowców (54,7%)
- osób pracujących społecznie w miejscu zamieszkania badanych (53,2%)
- wojska (44,7%)
- NATO (41,6%)
- Unii Europejskiej (31,6%)
- proboszcza swojej parafii (26,3%)

Politycy byli jedyną grupą, do której ankietowani w większości nie mają zaufania (53,7%). Do proboszcza swojej parafii zdecydowanie nie ma zaufania 20,5% badanych, a 24,7% trudno było powiedzieć, czy ma takie zaufanie. Zdecydowanie zaufanie ma 15,3%.

Udział w wyborach

Respondenci biorą udział w wyborach władz na wszystkich szczeblach. Zdecydowana większość - 93,2% wzięła udział w wyborach prezydenckich w 2015 roku, 89,5% wzięło udział w wyborach do parlamentu w 2015 roku natomiast w wyborach samorządowych w 2014 roku było to 89,5% ankietowanych. Z otrzymanych przez nas odpowiedzi wynika, że nie chcieliśmy zostać kandydatem na funkcje posła lub senatora w wyborach parlamentarnych w 2015 roku (96,8%) oraz kandydatem do władz samorządowych w 2014 roku (90%).

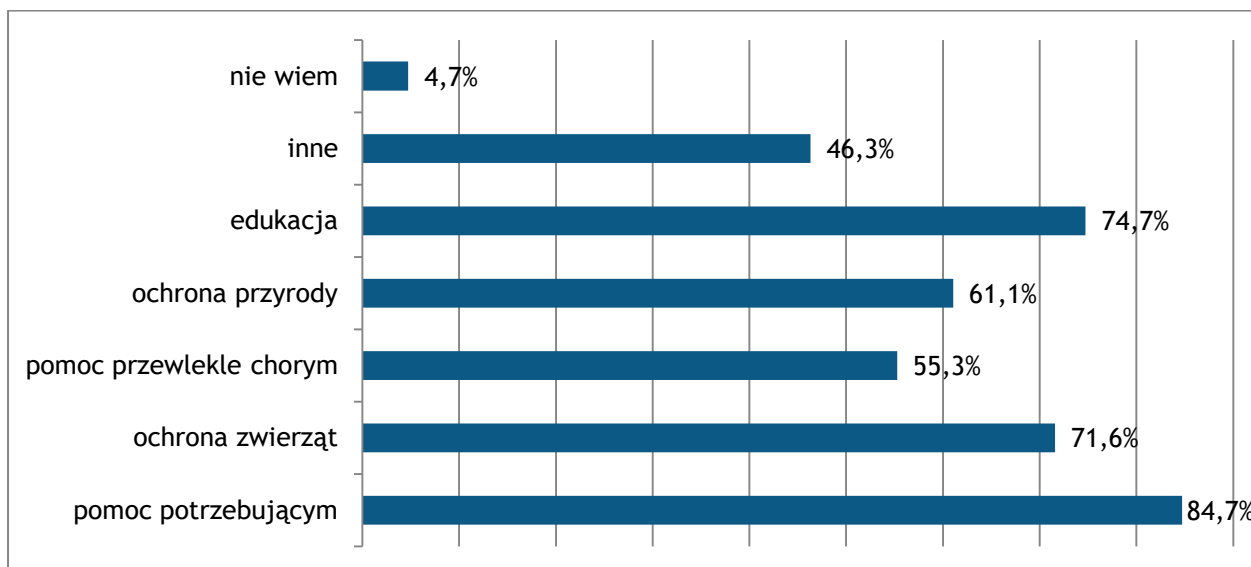
Budżet obywatelski

Badani mają świadomość funkcjonowania budżetu obywatelskiego w ich miastach (82,1%) i biorą udział w głosowaniu na projekty dotyczące ich miejsca zamieszkania (83,3%). Natomiast nie zgłaszają jednak swoich projektów do budżetu (79,5%) oraz nie piszą wniosków do władz samorządowych dotyczących spraw związanych z najbliższym otoczeniem badanych (62,6%). Większość badanych bierze natomiast udział w konsultacjach społecznych (54,2%).

Organizacje pozarządowe

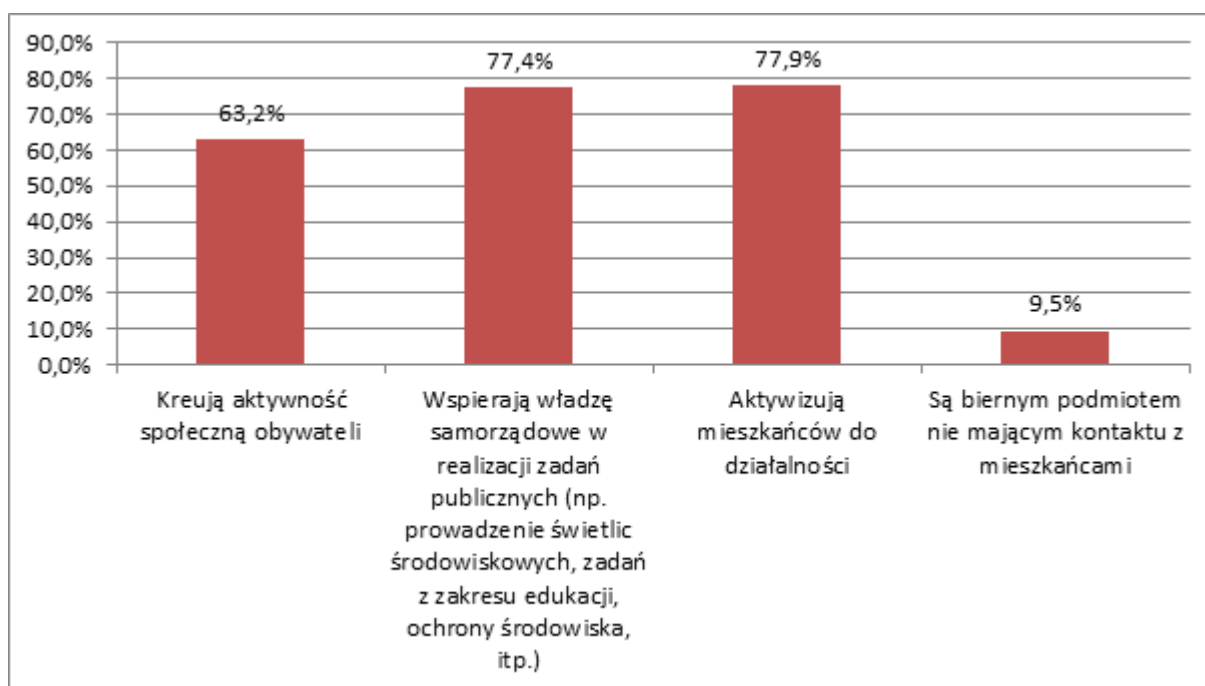
Badani odpowiedzieli również na blok pytań dotyczących organizacji pozarządowych. 84,7% osób uznało, że działające w mieście organizacje pozarządowe zajmują się pomocą osobom potrzebującym.

Wyk. 7 Obszary działalności organizacji pozarządowych

Rolą organizacji pozarządowych zdaniem respondentów jest aktywizacja mieszkańców do działalności (77,9%) oraz wspieranie władzy samorządowej w realizacji zadań publicznych (77,4%).

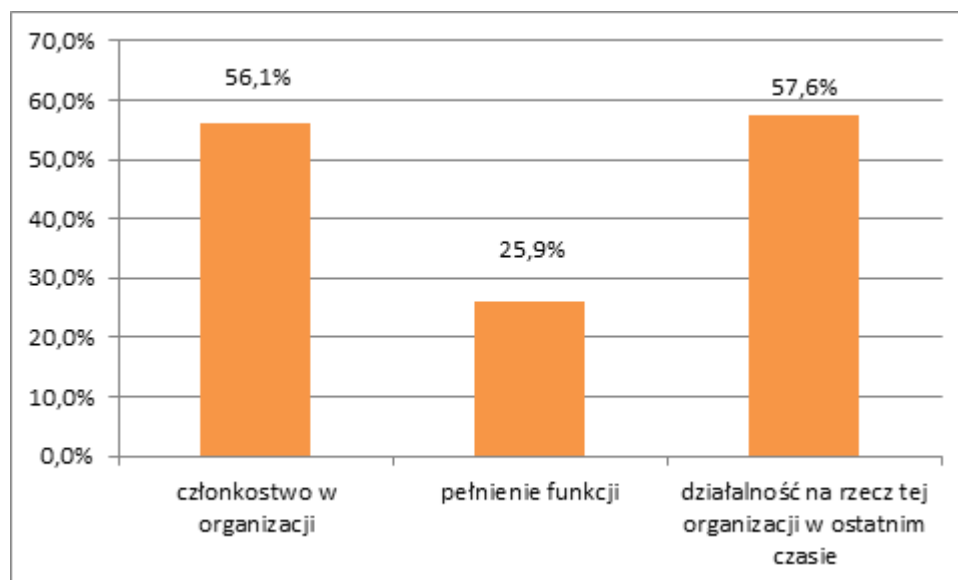

Wyk. 8 Rola organizacji pozarządowych

Zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych

73,2% badanych deklaruje zaangażowanie w działalność innych organizacji pozarządowych (poza ZHP). Najczęściej zaangażowanie to ma miejsce raz na kilka tygodni (28,9%)

Wyk. 9 Forma zaangażowania w działalność organizacji pozarządowych

Głównym obszarem działalności tych organizacji jest:

- edukacja i wychowanie (26,6%)
- pomoc społeczna, humanitarna, ratownictwo (25,9%)
- kultura i sztuka, sport (13,7%)

Z wiedzy większości badanych wynika, że samorzady zlecają zadania publiczne organizacjom pozarządowym (71,6%). Zdaniem 87,5% respondentów Związek Harcerstwa Polskiego bierze udział w tych konkursach.

Podsumowując można wnioskować, że harcerze pracujący często angażują się w akcje dotyczące pomocy dzieciom a także różnego rodzaju akcje charytatywne. Wywiązują się także z przywileju dotyczącego udziału w wyborach na szczeble samorządowe zarówno miejskie jak i ogólnopolskie. W dużej mierze wyznają podobne wartości w życiu.

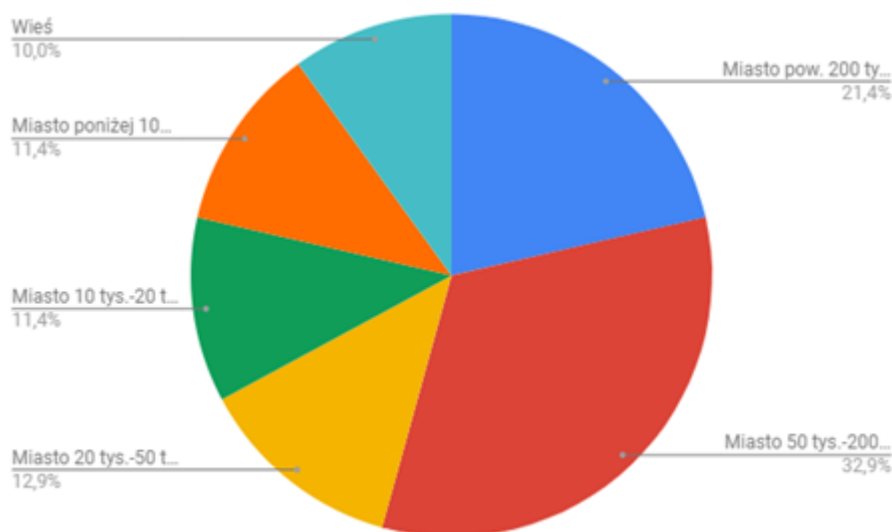
CZĘŚĆ PYTAŃ DLA UCZNIÓW I STUDENTÓW

Działalność w samorządzie szkolnym

Prawie 65 % respondentów, nie działa w samorządzie szkolnym. Najczęściej są to osoby nie pełniące funkcji w ZHP. Najwięcej osób nie działających w samorządzie szkolnym jest z zadeklarowaną jako mieszkańcy wsi (78,1%) oraz miast od 20 do 50 tys. mieszkańców - 76,3 % i ma pomiędzy 18 a 20 lat.

Wśród ankietowanych, aktywnymi działaczami w samorządzie szkolnym są najczęściej osoby na funkcji przybocznego (44,8 %). Ponad 50 % osób aktywnie działających w samorządzie szkolnym mieszka w miastach między 50 a 200 tysięcznych i jest wieku między 14 a 15 rokiem życia.

Wyk.10 Procentowy udział respondentów w działalność samorządu szkolnego w podziale na wielkość miejscowości zamieszkania

Działalność w samorządzie klasowym

Analogicznie zapytaliśmy o działalność w samorządzie klasowym, który powinien być bliższy respondentów, ze względu na działalność w środowisku sobie znanym - klasie.

44,7 % ankietowanych deklaruje swoją działalność w samorządzie klasowym. Są to osoby pełniące funkcję przybocznego (50 %), jak i funkcję drużynowego (45,3%). Ponad 50 % ankietowanych, którzy zaznaczyli, że działają w samorządzie klasowym, mieszka w miejscowościach pomiędzy 50 tys. a 200 tysięcy mieszkańców. Najwięcej osób pełniących jakąś rolę w samorządzie klasowym jest w wieku między 14 a 15 r.ż - 60 %.

Przedział wiekowy	14..15	16..17	18..20
Tak	18	43	26
Nie	12	51	44

Tab.6 Tablica odpowiedzi odnośnie działalności w samorządzie klasowym w odniesieniu do wieku i udzielonych odpowiedzi (Liczby w tabeli są ilością osób, które odpowiedziały na dane pytanie wraz z ich wiekiem)

Kolejna część pytań dotyczy samorządu szkolnego i klasowego, ale w innym wydaniu, mianowicie pytanie dotyczyło kandydatury na funkcję w samorządach. Tutaj odpowiedzi są przewidywalne, ponieważ na funkcję do samorządu klasowego kandydowało aż 70,9 % ankietowanych, natomiast do samorządu szkolnego już tylko 40,7 %. Wśród osób, które kandydowały, 93,6 % osób zostało wybranych na funkcję. Z największą, bo prawie 100 % skutecznością, były to osoby w wieku między 16 a 17 rokiem życia.

Czy pomagasz w odrabianiu lekcji młodszemu rodzeństwu lub kolegom?

Pomaga 75,4 % respondentów z czego prawie 81 % to kobiety. Częściej są to osoby nie będące instruktorami - 77,2%. Największa pomoc pochodzi od osób mieszkających na wsi - 78 % jak i tych z miejscowości powyżej 200 tys. mieszkańców - 81 %. Najwięcej osób pomagających jest w wieku między 16 a 17 lat (72,3%).

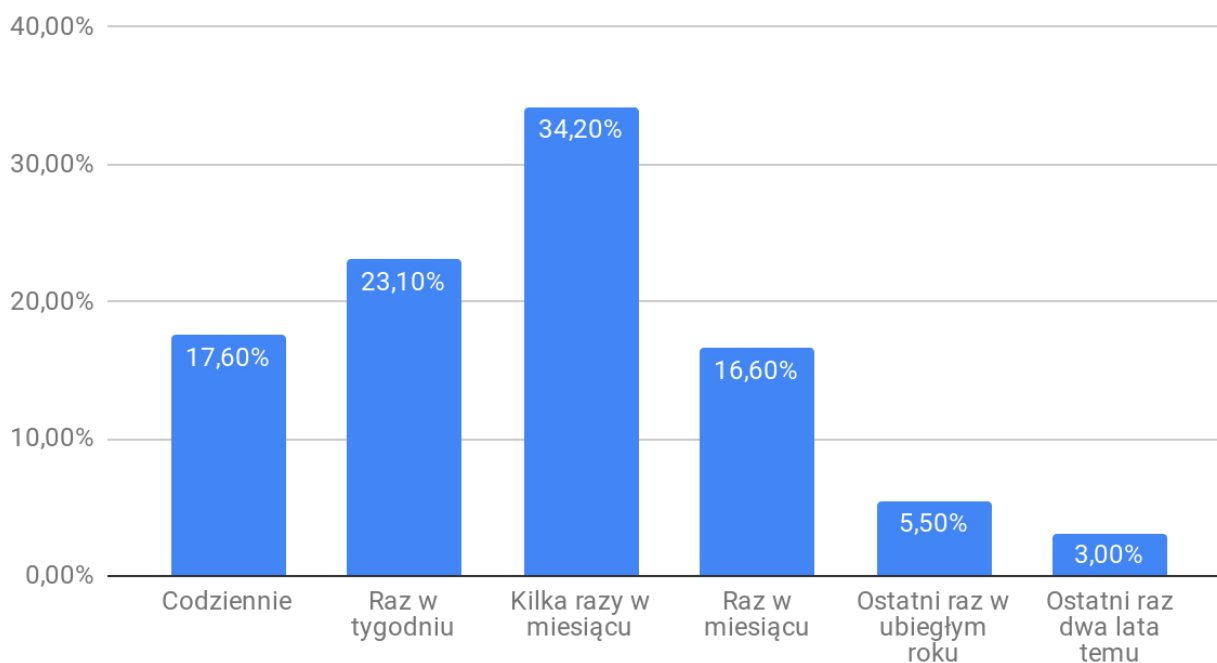

Jak często pomagasz?

Respondencie najczęściej pomagają kilka razy w miesiącu - 34,2 %. Statystycznie są to osoby, które pełnią inną drużynowego - 33,7 %, nieposiadające stopnia instruktorskiego.

Kilka razy w miesiącu pomagają mieszkańcy wielkich miast - pow. 200 tys. osób - prawie 48 procent. 66,7 % nie ma jeszcze ukończonych 13 lat.

Częstotliwość pomocy słabszym kolegom lub rodzeństwu

Wyk. 11 Procentowa częstotliwość pomocy słabszym kolegom lub rodzeństwu

Działalność w wolontariacie:

Czy działasz w szkolnym kole wolontariatu?

Większość ankietowanych - 67,3 % nie działa w szkolnym kole wolontariatu. Działa tylko 32,7 % ankietowanych, z czego 46,7 % mieszka w miastach między 50 a 200 tys. mieszkańców.

Najczęściej działania w kole wolontariatu sprowadzają się do akcji charytatywnych 75,4% gdzie prym wiodą osoby działające w drużynie jako przyboczni (88,2%). Drugą w kolejności aktywnością są zbiórki żywności - 61,5 %, w tym wypadku pełniona funkcja nie ma znaczenia. W akcje charytatywne angażuje się powyżej 70 % respondentów w wieku od 14 do 20 lat.

Czy należysz do innej organizacji społecznej poza ZHP?

Blisko 70 % ankietowanych nie należy do innej organizacji społecznej. 30,2 % badanych należy do innych organizacji. Wynik 78,3 % należy do respondentów będących w innych organizacjach, które nie zostały wskazane przez nas jako warianty odpowiedzi. Wśród wymienionych pól służby w organizacjach społecznych ¼ zajmuje się działalnością dla dzieci ubogich, natomiast 1/3 respondentów działa w organizacjach z obszaru działalności na rzecz zwierząt, środowiska naturalnego i niepełnosprawnych. (Pytanie było wielokrotnego wyboru). W działalność społeczną poza ZHP nasi badani harcerze angażują się najczęściej raz na kilka tygodni - 40,7 %, są to najczęściej osoby pełniące funkcję przybocznego (46,6%) oraz osoby mieszkające w miastach do 10 tys. mieszkańców (68,8 %).

Rodzaj wolontariatu	Procent odpowiedzi
Inne	78,3%
Dzieci z ubogich rodzin	26,7%
Środowisko naturalne	20%
Zwierzęta	20%
Niepełnosprawni	18,3%
Przewlekłe choroby	10%

Tab. 7 Aktywność w innych organizacjach społecznych poza ZHP

W jakie akcje społeczne angażowałeś/angażowałaś się w ciągu ostatnich 12 miesięcy wraz ze swoim środowiskiem harcerskim (drużyna/gromada/szczep/hufiec)?

Prawie ten sam procent ankietowanych 59,3 % było zaangażowanych w akcje charytatywne (zbiórka karmy dla zwierząt, itp.) jak i akcje na rzecz dzieci (pikniki, festyny, zabawy, itp.) - 59,8 %. Najczęściej bo między 63 a 68 procentami byli to drużynowi, będący instruktorami - tutaj rozpiętość odpowiedzi waha się między 66 % a 72 %. Pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru.

W jakie akcje społeczne zorganizowałeś w ciągu ostatnich 12 miesięcy na rzecz społeczności lokalnej w której mieszkasz - dzielnica, osiedle, gmina, sołectwo we współpracy z innymi (rodzice, rówieśnicy, organizacje, itp.)?

Jako samodzielne zaangażowanie się w akcje społeczne, ankietowani wskazali na te same akcje, które były już wymienione, z przewagą 53,3% dla akcji charytatywnych. Pełnienie funkcji w ZHP nie wpływa na organizację akcji społecznych. Najczęściej angażują się mieszkańcy dużych miast od 50 do 200 tys. mieszkańców (odpowiednio 48,9 oraz 41,7%). Przewagę stanowią osoby w wieku wędrowniczym.

Jakie akcje społeczne zorganizowałeś w ciągu ostatnich 12 miesięcy na rzecz społeczności lokalnej w której mieszkasz - dzielnica, osiedle, gmina, sołectwo we współpracy z innymi (rodzice, rówieśnicy, organizacje, itp.)?

Tutaj nadal prym wiodą akcje, które nie zostały ujęte w naszym wykazie, w takich akcjach bierze udział 45,7 % ankietowanych. 2 pozostałe typy akcji: charytatywne i akcje na rzecz dzieci np. pikniki, które ujęliśmy w pytaniu jako odpowiedź dotyczą odpowiednio: 29,1 % i 35,7 % ankietowanych. W akcjach prowadzonych dla dzieci połowa z organizatorów deklaruje się jako osoba ze stopniem instruktorskim. Mieszkańcy małych miast między 20 a 50 tysięcznych najczęściej biorą udział w akcjach dla dzieci - blisko 58 %, a w akcjach charytatywnych jest to 52,6 %. W inne akcje społeczne angażuje się połowa badanych mieszkających na wsi, z czego także 50 % jest w wieku pomiędzy 18 a 20 r.ż. Ankietowani w wieku 14-15 lat najczęściej biorą udział w akcjach charytatywnych (46,7%) natomiast w akcjach na rzecz dzieci przeważają osoby pełnoletnie, blisko 43 % respondentów.

Czy angażujesz się w działalność sąsiedzką sam lub z rodzicami?

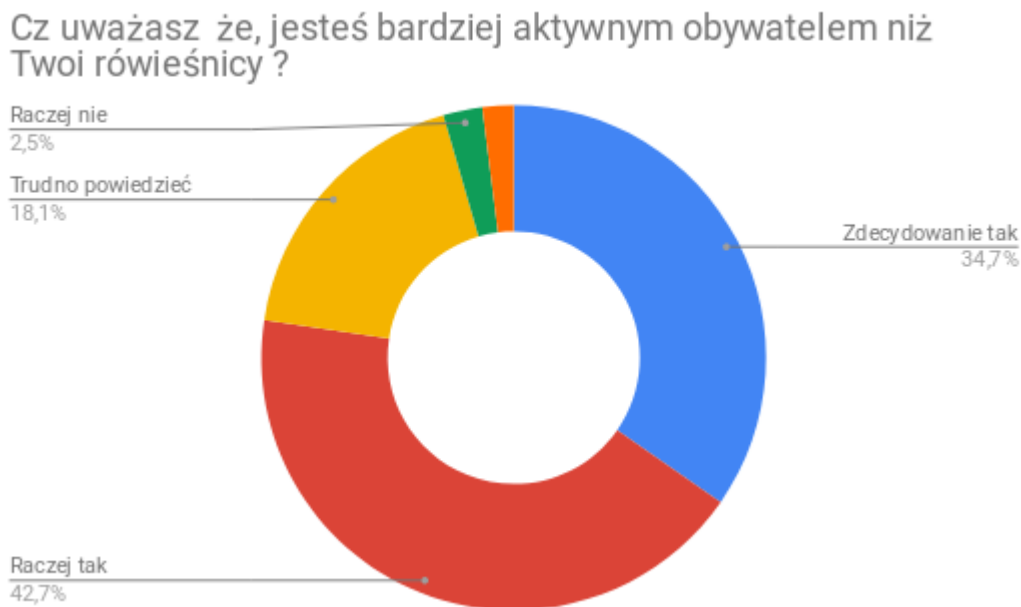
Tylko 19,6 % respondentów angażuje się w działalność sąsiedzką, są to osoby w wieku wędrowniczym. Zdecydowana większość deklaruje, że nie angażuje się w taką działalność. Osoby angażujące się robią to poprzez inicjowanie wspólnych działań innych, niż te wymienione w badaniu jako odpowiedzi (66,7%), Ponad 1/3 uczestników badania, która we wcześniejszym pytaniu wskazała, że angażuje się w działalność sąsiedzką zadeklarowała swoją aktywność w zakresie wspólnych prac związanych z utrzymaniem czystości i pielęgnacją terenów zielonych. Tą aktywność wybrało 60 % ankietowanych mieszkających w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców oraz 33 % miast pomiędzy 50 a 200 tysięcznych. W miastach między 50 a 200 tysięcy mieszkańców aktywność skupiała się na innych działaniach - 66,7 %. Najczęściej inne działania na rzecz społeczności sąsiedzkiej są podejmowane przez osoby w wieku od 18 do 20 lat - 71,4 %.

Kolejne pytanie było o angażowaniu w taką samą działalność w latach 2015/2016 i w tym wypadku poziom zaangażowania w jakiegokolwiek formie był na poziomie 29,6 %.

Czy uważasz, że jesteś bardziej aktywnym obywatelem niż Twoi rówieśnicy?

Jako bardziej aktywnych obywateli niż rówieśnicy respondentów określiło się, trochę ponad 77 % ankietowanych z czego: 34,7 % odpowiedziało, że są zdecydowanie bardziej aktywnymi obywatelami, natomiast 42,7 % odpowiedziało, że raczej są bardziej aktywni niż rówieśnicy. Odpowiedzi raczej tak udzieliło 46,8 % 16 i 17 latków. Odpowiedzi 'Zdecydowanie 'tak' udzieliło 1/3 badanych mieszkających w miastach między 50 a 200 tys. mieszkańców i większych.

Wyk. 12 Aktywność obywatelska względem innych

Zaufanie do poszczególnych osób:

Kolejną część pytań rozpoczęło pytanie o zaufanie do poszczególnych osób wymienionych w badaniu, gdzie wyniki wyklarowały się następująco:

- Do najbliższej rodziny 'zdecydowanie ma zaufanie' 45,7 % osób, z czego większość respondentów 53,6 % jest płci męskiej. Taką odpowiedź udzieliło 63,2 % osób mieszkających w miastach między 10 a 20 tysięcy mieszkańców. 43,7 % respondentów raczej ma zaufanie do najbliższej rodziny.
- Do rodziców zaufanie ma blisko 60 % ankietowanych. Tutaj również przeważają osoby mieszkające w małych miastach - 73,7 % i mające pomiędzy 15 a 16 lat (ok. 65 %)
- Zaufanie do swoich znajomych deklaruje 59,8 % respondentów. 64,4 % osób twierdzących, że raczej ma zaufanie do swoich znajomych mieszka w miastach od 50 do 200 tysięcy mieszkańców. Odpowiedź 'raczej mam zaufanie' wskazało 57,4 % 16-sto i 17-stoletków.
- Zaufanie do dalszej rodziny także deklaruje prawie połowa respondentów - 49,2 %, gdzie największe jest ono wśród mieszkańców miast od 50 do 200 tysięcznych - 62,2 %.
- 'Raczej mam zaufanie' taką odpowiedź wskazało 53,3 % odnośnie osób z którymi codziennie współpracujemy. Z czego ponad 60 % osób są płci męskiej. Prawie 60 % respondentów mieszkających na wsi wskazało, że raczej ma zaufanie do osób z którymi współpracuje na co dzień.
- Zaufanie do sąsiadów klaruje się następująco: 1/4 respondentów raczej ma zaufanie do swoich sąsiadów, wśród odpowiedzi nie ma jakiejś przeważającej opcji. 47,9 % ankietowanych

mieszkających w dużych miastach powyżej 200 tysięcy mieszkańców, stwierdziło, że trudno im powiedzieć, czy mają zaufanie do swoich sąsiadów.

- Przedostatnią wymienioną osobą jest proboszcz parafii i tutaj zaufanie do niego deklaruje ok. 31,6 % respondentów. Co ciekawe, odpowiedź - zdecydowanie nie mam zaufania lub trudno powiedzieć wybrało podobny procent osób - 29,1 % i odpowiednio 32,2 %. Proboszcz parafii zdecydowanie nie ma zaufania wśród respondentów w miastach pomiędzy 20 a 50 tysięcznych - 36,8 %.
- Do osób pracujących społecznie w Twoim miejscu zamieszkania zaufanie ma 45,7 % ankietowanych, jednakże odpowiedź 'trudno powiedzieć' została zaznaczona przez największy procent - 47,9 % osób mieszkających w miastach powyżej 200 tysięcy, co może po prostu wskazywać na nieznaną społeczność w mieście.

Budżet Obywatelski

Uczniom zostały również zadane pytania o Budżet Obywatelski lub Sołecki. 78,9 % osób wie, że działa coś takiego jak budżet obywatelski, a 63,7 % bierze w nim udział poprzez udział w głosowaniu. Najwięcej osób głosuje w dużych miastach, powyżej 200 tysięcy mieszkańców jest to 85,4 %. Najmniej osób głosuje na taką inicjatywę jako zadeklarowanych jako mieszkających na wsi już tylko 28,6 %. 79,3 % osób głosujących ma między 18 a 20 lat.

Kiedykolwiek własny projekt do budżetu obywatelskiego składało 9,6 % respondentów.

Zaledwie 6,4 % badanych składało swój projekt do budżetu obywatelskiego, w imieniu organizacji pozarządowej z którą współpracują.

Wielkość miasta	Miasto pow. 200tys. mieszkańcó w	Miasto 50tys.-200 tys. mieszkańcó w	Miasto 20tys.-50 tys. mieszkańcó w	Miasto 10tys.-20tys. mieszkańcó w	Miasto poniżej 10tys. mieszkańcó w	Wieś
Tak	85,40%	67,60%	68,80%	35,70%	54,50%	28,60%
Nie	14,60%	32,40%	31,30%	64,30%	45,50%	71,40%

Tab.8 Udział w głosowaniu na Budżet Obywatelski w zależności od wielkości miasta

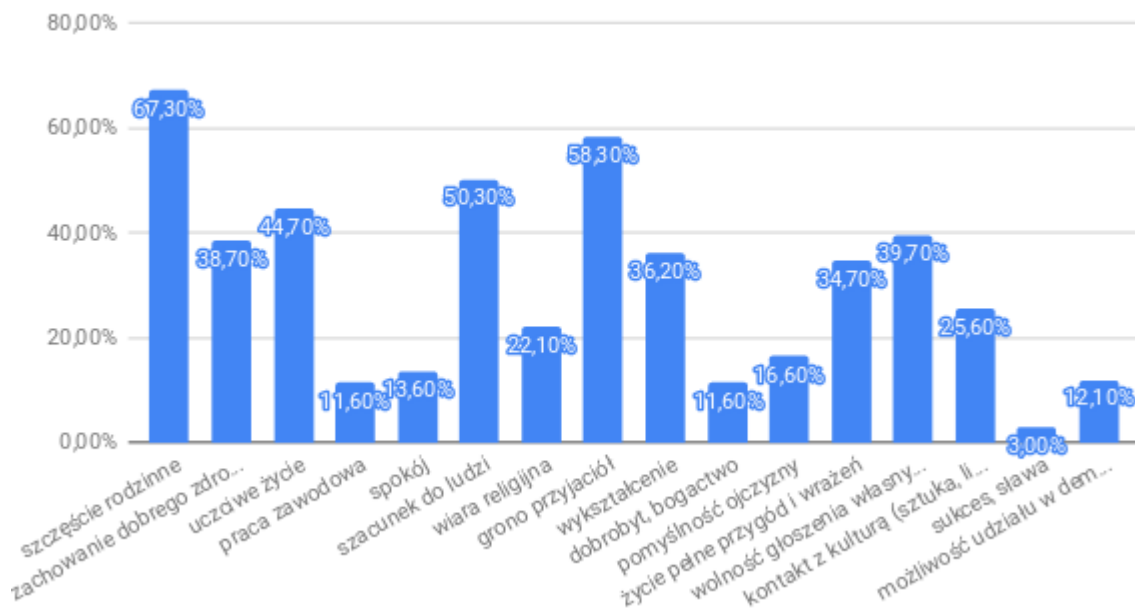
Wartości

Ciekawym a zarazem szerokim pytaniem było pytanie o wartości, które są dla nas najważniejsze i tutaj ranking odpowiedzi wygląda następująco: szczęście rodzinne (67,3 %), grono przyjaciół (58,3 %), szacunek do ludzi (50,3 %), uczciwie życie (44,7 %), wolność do głoszenia własnych poglądów (39,7%), zachowanie dobrego zdrowia (38,7 %), wykształcenie (36,2%), życie pełne przygód i wrażeń (34,7%) Reszta odpowiedzi uzyskała poparcie poniżej 30 %. Najmniej, bo 3% uzyskał sukces i sława.

75 % mieszkańców miast powyżej 200 tysięcy mieszkańców za najważniejszą wartość uznaje szczęście rodzinne. Wśród mieszkańców miast pomiędzy 50 a 200 tysięcznych 60 % wskazało także na szczęście rodzinne oraz grono przyjaciół, wśród respondentów z miast o innej liczebności także prowadzi szczęście rodzinne osiągając od 60 do 72 procent. Pytanie było wielokrotnego wyboru.

Najważniejsze wartości wyznawane przez respondentów

Wyk. 13 Najważniejsze wartości wyznawane przez respondentów

Inne organizacje pozarządowe

Ostatnią częścią były pytania o zaangażowanie w działalność innej organizacji pozarządowej oprócz ZHP i tutaj odpowiedzi przeczącej udzieliło 66,8 % osób. Prawie 73 % osób z dużych miast (powyżej 200 tys.) udzieliło takiej właśnie odpowiedzi. 68,2 % respondentów, którzy angażują się w działalność innej organizacji pełni w niej funkcje członkowskie. Wskazanymi w ankiecie obszarami, w których działają takie organizacje są: 25,8 % usługi socjalne, pomoc społeczna, humanitarna, ratownictwo, 21,2 % edukacja i wychowanie, 19,7 % kultura i sztuka, 12,1 % sport, turystyka i rekreacja.

Obszar działalności organizacji pozarządowej	Procent odpowiedzi
edukacja i wychowanie	21,2%
kultura i sztuka	19,7%
sport i turystyka, rekreacja	12,1%
ochrona zdrowia	4,5%
usługi socjalne, pomoc społeczna, humanitarna, ratownictwo	25,8%
rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym	7,6%
inne	9,1%

Tab.9 Podział na obszary działalności innych organizacji pozarządowych, w których działają respondenci.

Podsumowując respondenci są aktywni na wielu polach działalności, nie tylko w obrębie Związku Harcerstwa Polskiego. Jednakże duży procent ich działalności, zarówno w grupie jak i indywidualnie łączy się z wartościami, którymi kierujemy się w działalności ZHP.

PODSUMOWANIE:

Badanie miało na celu sprawdzenie czy i w jaki rodzaj wolontariatu angażują się nasi respondenci. Badanie było podzielone na wolontariat wykonywany w miejscu pracy jak i wolontariat realizowany przez uczniów i studentów. Badaliśmy ich zaangażowanie społeczne w różnych aspektach życia.

Do najczęstszych form realizowanego wolontariatu pracowniczego zaliczyć należy udział w lokalnych akcjach charytatywnych, udział w akcjach organizowanych przez NGO oraz udział w ogólnopolskich akcjach charytatywnych. Beneficjentem podejmowanych działań wolontaryjnych są najczęściej dzieci pochodzące z ubogich rodzin. Co ciekawe, badania pokazują, że ta grupa odbiorców jest najbardziej popularna również w ramach działalności wolontariackiej również poza miejscem pracy i w szkole. Ponad połowa badanych pomaga w ramach wolontariatu pracowniczego również osobom niepełnosprawnym. Oprócz tego, że niewielka grupa badanych angażuje się w wolontariat pracowniczy w ogóle, to zwraca uwagę fakt, że nawet zaangażowane osoby podejmują tego typu działania relatywnie rzadko. Niespełna połowa z wolontariuszy angażuje się raz na kilka tygodni, a jedynie nieco ponad 1/3 raz na pół roku. Intensywność zaangażowania na rzecz wolontariatu poza pracowniczego jest umiarkowana. Najczęściej, w taką działalność badani angażują się raz na kilka tygodni (38,9%). Dla porównania, jedynie 2,1% badanych pracuje społecznie poza pracą codziennie. W ramach poza pracowniczego wolontariatu, badani zostali również poproszeni o opisanie swojej działalności w ZHP. W tym wymiarze, ich główna działalność skupiała się na organizacji akcji na rzecz dzieci (67,4%) oraz zaangażowaniu w organizację akcji charytatywnych (45,8%).

Istotnym z punktu widzenia przemian więzi społecznych aspektem działalności społecznej jest współpraca sąsiedzka. Jak pokazują badania, jedynie około ¼ badanych angażuje się w tego rodzaju działalność społeczną, z czego najczęściej sprowadza się to do uczestnictwa w zebraniach (59,6%) oraz wspólnych prac na rzecz utrzymania czystości i pielęgnacji terenów zielonych (42,3%). Badaliśmy także zaangażowanie w aspekcie Budżetu Obywatelskiego, gdzie uzyskaliśmy pozytywny wynik, gdyż aż 83,3% badanych wskazała na udział w głosowaniu nad budżetem. Zdecydowana większość nie korzysta jednak w pełni z możliwości włączenia się w jego kształtowanie na etapie kontaktów z władzami samorządowymi czy zgłaszaniem swoich projektów. Ponad połowa badanych (54,2%) brała udział w konsultacjach społecznych.

Korzystając z okazji tego badania postanowiliśmy zbadać jaką rolę ma Związek Harcerstwa Polskiego w kształtowaniu postaw społecznych. Badani wskazali, że ZHP kształtuje różne umiejętności społeczne. Dla niemal wszystkich badanych, ZHP rozwija umiejętności działania w zespole (91,6%) co wydaje się oczywiste, ponieważ w drużynach pracujemy przecież systemem małych grup. Najważniejszymi cechami dobrego obywatela okazały się świadomość korzystania z praw i obowiązków wobec kraju, aktywność na rzecz społeczności, do której się należy oraz zaangażowanie się w życie wspólnoty, działanie grupy społecznej, aby zmieniać świat na lepsze, a nie tylko przyjmować zmiany. Wynik ten pokazuje, że harcerze chcą i zmieniają świat na lepsze, nie chcą być bierni tylko aktywnie wpływać na to co nas otacza.

Wyniki badania pokazały, że zarówno osoby pracujące jak i uczące się wyznają podobne wartości, gdzie na pierwszym miejscu w obu badanych grupach jest rodzina.

Podsumowując harcerze i harcerski chcą się angażować w wolontariat zarówno w pracy jak i poza pracą, poprzez działanie na rzecz lokalnej społeczności. Z częstotliwością tego wolontariatu jest różnie, ale jest on w miarę regularny. Przynależność do ZHP kształtuje postawy społeczne i obywatelskie wśród harcerzy. Badanie pokazuje, że nie chcemy być bierni i chcemy angażować się w działania na rzecz otoczenia, co daje pozytywną wizję przyszłości.

BIBLIOGRAFIA

1. Aktywność społeczna Polaków, oprac. B. Badora, „Komunikat z badań CBOS”,
http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2014/K_060_14.PDF

2. Lokalne uczestnictwo obywatelskie - raporty z badań 1998- 2002, pod red. R. Skrzypiec, Warszawa 2002.

3. Stowarzyszeniowo-Obywatelski Kapitał Społeczny. Komunikat z badań CBOS, Warszawa 2008.

Opracowanie komunikatu:
hm. Maria Kotkiewicz
phm. Urszula Warchocka

